

Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi
Maktabgacha ta'lim yoshdagi bolalarni o'yin faoliyatining
xususiyatlari

Toshkent shahar Oriental universiteti Uzluksiz ta'lim pedagogika
kafedrasining katta o'qituvchisi

Boymatova Anorxol Gulmurodovna

Annotatsiya: Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalar uchun o'yin faoliyati nafaqat qiziqarli vaqt o'tkazish, balki ularning rivojlanishi uchun muhim bir jarayon hisoblanadi. O'yin orqali bolalar o'zlarini ifoda etish, yangi bilimlar olish, ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish va muammolarni hal qilish qobiliyatlarini oshirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarning o'yin faoliyatining asosiy xususiyatlari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, bolalar, o'yin faoliyati, aqliy rivojlanish, ko'nikmalar, konstruktiv o'yinlar, bilimlar.

Maktabgacha ta'lim uyg'un rivojlangan shaxsni tarbiyalash, bolani butun kelajagini belgilab beradigan bilim va qadriyatlarni yosh avlod qalbiga singdirishda juda muhim ahamiyatga ega bo'lgan muassasadir. O'yin maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarning asosiy faoliyati bo'lib, u orqali bola shaxs sifatida shakllanadi. O'yin bolaning o'quv, mehnat faoliyati, kishilarga munosabatning qay darajada shakllanganligini belgilab beradi. O'yin bolalarning jismoniy rivojlanishi, maktabgacha ta'lim muassasasining ta'lim-tarbiya ishida, bolalarni aqliy, axloqiy, mehnat va estetik tarbiyalashda katta ahamiyatga ega. Jamiyatning ma'naviy takomillashuvi unda amalga oshiriladigan ta'lim-tarbiya ishlarining mazmuni, shakl va mohiyatiga bog'liqdir. Shu boisdan ham ta'limdagi yangilanishni, respublikamizda amalga oshirilayotgan bosqichma-bosqich ta'lim tizimini pedagogik talqin qilish, bu jarayonni samaradorli kechishini ta'minlash zaruriyati yuzaga keladi.

O'yin faoliyati bolalarning jismoniy, aqliy, emotsional va ijtimoiy

rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadi. O'yinlar orqali bolalar motor ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Harakatli o'yinlar, sport va jismoniy faoliyatlar bolalarning mushaklarini mustahkamlashga yordam beradi. O'yinlar bolalarga yangi bilimlar olish, mantiqiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi. Masalan, konstruktiv o'yinlar bolalarga ob'ektlar bilan ishlash va ularni birlashtirishni o'rgatadi. O'yin jarayonida bolalar o'z his-tuyg'ularini ifoda etish, boshqalar bilan muloqot qilish va hissiy aloqalarni o'rnatish imkoniyatiga ega bo'ladilar. O'yinlar bolalarga ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishda yordam beradi. Ular o'zaro muloqot qilish, jamoaviy ish olib borish va boshqalar bilan hamkorlik qilishni o'rganadilar. Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalar uchun o'yinlar turli xil bo'lishi mumkin. Bu o'yinlar bolalarning jismoniy faoliyatini rag'batlantiradi. Masalan, "Qizil chiroq, yashil chiroq" o'yini bolalarning tezlik va reaksiya qobiliyatlarini rivojlantiradi. Bolalar turli materiallardan (lego, bloklar, qum va h.k.) foydalanib, o'z tasavvurlarini amalga oshiradilar. Bu o'yinlar ijodkorlik va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Bolalar turli rollarni o'ynab, ijtimoiy vaziyatlarni simulyatsiya qiladilar. Bu o'yinlar bolalarga boshqalar bilan muloqot qilish va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishda yordam beradi. Bu o'yinlar bolalarga yangi bilimlarni o'rganish va ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan. Masalan, raqamlar, ranglar yoki shakllarni o'rganish uchun mo'ljallangan o'yinlar. O'yin faoliyati bolalarning psixologik rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. O'yinlar bolalarga o'z fikrlarini, his-tuyg'ularini va tasavvurlarini ifoda etish imkonini beradi. Bu, o'z navbatida, ularning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi. O'yinlar bolalarga stress va tashvishlarni kamaytirishga yordam beradi. O'yin jarayonida bolalar o'zlarini erkin his qiladilar va qiyinchiliklardan qochish imkoniyatiga ega bo'ladilar. O'yinlar bolalar o'rtasida ijtimoiy aloqalarni o'rnatishga yordam beradi. Ular birgalikda o'ynash, muloqot qilish va bir-birlariga yordam berish orqali ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Maktabgacha ta'limda o'yin faoliyati ta'lim jarayonining ajralmas qismi hisoblanadi. O'yinlar orqali bolalar o'z bilimlarini amaliyotda qo'llash, yangi ko'nikmalarni o'rganish va o'zlarini rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. O'qituvchilar o'yinlarni ta'lim jarayoniga

kiritish orqali bolalarning qiziqishini oshirish va ularning faol ishtirokini ta'minlashlari mumkin.

Bolalar o'yin orqali bir qator muhim ko'nikmalarni rivojlantiradilar. O'yinlar bolalarning qo'l va oyoq harakatlarini rivojlantiradi. Harakatli o'yinlar, sport va jismoniy faoliyatlar orqali bolalar muvozanat, tezlik va koordinatsiyani o'rganadilar. O'yinlar bolalarning kuch, chidamlilik va tezlik kabi jismoniy qobiliyatlarini oshirishga yordam beradi. O'yinlar bolalarga muammolarni hal qilish va mantiqiy fikrlashni o'rganishga yordam beradi. Konstruktiv o'yinlar va boshqotirmalar bolalarning analitik fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. O'yinlar orqali bolalar ranglar, shakllar, raqamlar va boshqa asosiy tushunchalarni o'rganadilar. O'yin jarayonida bolalar o'z his-tuyg'ularini ifoda etishni o'rganadilar. Bu, o'z navbatida, ularning emotsional intellektini rivojlantiradi. O'yinlar bolalarga stress va tashvishlarni kamaytirishga yordam beradi, bu esa ularning ruhiy salomatligini yaxshilaydi. O'yinlar bolalarga boshqalar bilan muloqot qilishni o'rganishga yordam beradi. Ular o'z fikrlarini ifoda etish, boshqalarni tinglash va fikr almashish ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Jamoaviy o'yinlar bolalarga birgalikda ishlash, jamoa ichida rol o'ynash va hamkorlik qilishni o'rgatadi. O'yinlar bolalarning tasavvurlarini rivojlantiradi. Rol o'yinlari va konstruktiv o'yinlar orqali bolalar o'z ijodiy g'oyalarini amalga oshirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. O'yinlar bolalarga strategiyalar ishlab chiqish va muammolarni hal qilishni o'rganishga yordam beradi. Bu ko'nikmalar hayotda turli vaziyatlarda qo'llanilishi mumkin. O'yin faoliyati bolalar uchun ko'plab ko'nikmalarni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Jismoniy, aqliy, emotsional va ijtimoiy ko'nikmalarni o'z ichiga olgan o'yinlar bolalarning umumiy rivojlanishiga katta hissa qo'shadi. Shuning uchun, bolalar o'yin orqali o'zlarini ifoda etish va o'rganish imkoniyatiga ega bo'lishlari juda muhimdir.

Xulosa:

Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalar uchun o'yin faoliyati ularning rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. O'yinlar orqali bolalar jismoniy, aqliy, emotsional va ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantiradilar. O'yin faoliyatining turli

turlari bolalarga o'zlarini ifoda etish, yangi bilimlar olish va ijtimoiy aloqalarni o'rnatish imkoniyatini beradi. Shuning uchun, maktabgacha ta'lim jarayonida o'yin faoliyatini rag'batlantirish va qo'llab-quvvatlash muhimdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. I.V. Grosheva, L.G.Evstafeva, D.T.Maxmudova, Sh.B.Nabixanova, S.V.Pak, G.E.Djanpeisova "Ilk qadam" Maktabgacha ta'lim tashkilotining Davlat o'quv dasturi, Toshkent-2018.
2. Ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo'yiladigan Davlat talablari, Toshkent-2018.
3. Xasanboeva O.U. va boshq. Maktabgacha ta'lim pedagogikasi. T.: Ilm ziyo. 2006.
4. Ruziyev, D. Y. (2021). BO'LAJAK O'QITUVCHIDA MUSIQIY TAFAKKURNI SHAKLLANTIRISH. Scientific progress, 7(5).
5. Ruziev, D. Y. (2021). DESIGNING THE LEARNING PROCESS FOR MUSICAL WORKS. International Engineering Journal For Research & Development, 6(6).